

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 245/1998 vp laiksi kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Eduskunnalle on maa- ja metsätalousvaliokunta antanut asiasta mietintönsä n:o 17/1998 vp.

Eduskunta edellyttää, että kotimaisen kas-

vinjalostuksen budjettirahoitus säilytetään sellaisella tasolla, että kotimainen lajikejalostus, pohjoisten geeniresurssien säilyminen ja ajanmukainen kasvinjalostustekniikka voidaan turvata jatkossakin maassamme.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kasvinjalostajanoikeudesta 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (789/1992) 2 ja 8 §,

muutetaan 3 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 kohta, 5 §:n johdantokappale ja 1 kohta, 6 ja 12 §, 18 §:n 1 momentti, 21 §, 5 luvun otsikko, 23 §:n 1 momentti, 27 §:n 1 momentti ja 28 § sekä

lisätään 3 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja lakiin uusi 6 a—6 e, 22 a, 31 a ja 34 a § seuraavasti:

3 §

Jalostajaa koskevat edellytykset

Kasvinjalostajanoikeuden lajikkeeseen voidaan saada:

1) henkilö, joka Suomessa on jalostanut lajikkeen;

2) jalostaja, joka on kansainvälisen uusien kasvilajikkeiden suojaamiseksi perustetun UPOV-järjestön, jäljempänä liitto, jäsenen kansalainen;

3) jalostaja, jolla on rekisteröity toimipaikka liiton jäsenen alueella;

4) jalostaja, joka on Maailman kauppajärjestön, jäljempänä järjestö, jäsenen kansalainen;

5) jalostaja, jolla on rekisteröity toimipaikka järjestön jäsenen alueella;

6) se, jolle kohtien 1—5 mukaisesti myönnetty oikeus on siirtynyt.

Edellä 1 momentissa säädetty koskee myös kasvinjalostajanoikeuden hakijaa, joka on löytänyt kasvilajikkeen ja sitä edelleen kehittänyt samoin kuin sitä, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt.

4 §

Lajiketta koskevat edellytykset

Kasvinjalostajanoikeus voidaan myöntää ainoastaan lajikkeeseen:

1) joka voidaan selvästi erottaa muista lajikkeista, jotka ovat tulleet tunnetuiksi ennen hakemuksen jättämistä tai, jos hakemukselle on pyydetty etuoikeutta ennen sitä päivää,

josta alkaen hakemukselle pyydetään etuoikeutta;

5 §

Lajikkeen uutuuden vaatimus

Kasvinjalostajanoikeutta ei saa myöntää, jos lajikkeen lisäysaineistoa tai satoa on lajikkeen omistajan suostumuksella myyty tai muulla tavoin luovutettu nimenomaisessa hyödyntämisen tarkoituksessa:

1) tässä maassa kauemmin kuin yhden vuoden ajan ennen hakemuksen jättämistä tai, jos hakemukselle on pyydetty etuoikeutta, kauemmin kuin yhden vuoden ajan ennen sitä päivää, josta alkaen hakemukselle pyydetään etuoikeutta;

6 §

Kasvinjalostajanoikeuden sisältö

Muu kuin lajikkeen omistaja ei saa ilman omistajan suostumusta:

- 1) tuottaa lajikkeen lisäysaineistoa;
- 2) kunnostaa lajikkeen lisäysaineistoa lisäystarkoituksiin käytettäväksi;
- 3) tarjota lajikkeen lisäysaineistoa kaupaksi;
- 4) myydä tai muulla tavoin markkinoida lajikkeen lisäysaineistoa;
- 5) viedä Suomesta lajikkeen lisäysaineistoa;
- 6) tuoda Suomeen lajikkeen lisäysaineistoa; ja
- 7) varastoida lajikkeen lisäysaineistoa edellä mainittuihin tarkoituksiin käytettäväksi.

Jos lajikkeen omistaja ei ole voinut kohtuudella toteuttaa lisäysaineistoa koskevaa oikeuttaan, kukaan ei saa ilman lajikkeen omistajan suostumusta hyödyntää suojan piiriin kuuluvia kasveja suorittamalla 1 momentissa mainittuja toimenpiteitä lisäysaineiston sadolla, mukaan lukien kokonaiset kasvit ja kasvien osat.

6 a §

Kasvinjalostajanoikeuden ulottuvuus

Edellä 6 §:ssä säädetty lajikkeen omistajan oikeus koskee myös:

- 1) kasveja, jotka eivät selvästi eroa rekisteröidyistä lajikkeista;
- 2) kasvilajiketta, joka on saatu aikaan käyttämällä olennaisesti hyväksi suojattua lajiketta (*johdannaislajike*), jos johdannaislajike ei itse ole johdannaislajike; ja
- 3) kasvilajiketta, jota voidaan tuottaa ainoastaan suojattua lajiketta toistuvasti käyttämällä (*hybridit*).

6 b §

Kasvinjalostajanoikeuden rajoitukset

Kasvinjalostajanoikeus ei rajoita lajikkeen käyttämistä:

- 1) yksityisluonteisesti muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin;
- 2) koetarkoituksiin; eikä
- 3) toisten lajikkeiden jalostamiseksi tai löytämiseksi ja kehittämiseksi suoritettavissa toimissa.

Maanviljelijällä on 6 c §:ssä säädetyn edellytyksin oikeus omalla tilallaan käyttää tuottamaansa lajikkeen kylvösiementä.

6 c §

Oikeus suojatun lajikkeen viljelyyn ja velvollisuus maksaa siitä korvaus

Maanviljelijällä on oikeus korvausta maksamalla käyttää lisäystarkoituksiin omalla tilallaan tässä laissa tarkoitetun oikeussuojan piiriin kuuluvien kasvien, hybridejä lukuun ottamatta, korjattua satoa. Tämä oikeus koskee vain seuraaviin kasvilajeihin kuuluvien lajikkeiden viljelyä: kaura, ohra, ruis, vehnä, ruisvehnä, rypsi, rapsi, öljypellava, herne, härkäpapu, peruna ja tattari.

Maksettavan korvauksen on oltava selvästi pienempi kuin lajikkeen lisäysaineiston markkinoinnissa perittävä rojalti. Lajikkeen omistajalle maksettavan kohtuullisen korvauksen määrästä voidaan tehdä sopimus lajikkeen omistajan ja viljelijän tai heitä edustavien järjestöjen kesken. Jos sopimusta ei ole tehty tai sitä ei sovelleta, viljelijällä on velvollisuus maksaa lajikkeen omistajalle korvaus, joka on 50 prosenttia lajikkeen li-

säysaineiston markkinoinnissa perittävästä summasta.

Viljelijällä, jonka hallinnassa oleva peltopinta-ala on alle 10 hehtaaria, on oikeus korvausta maksamatta käyttää suojatun lajikkeen lisäysaineistoa 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Suojatun perunalajikkeen viljelystä on tällaisessa tapauksessa kuitenkin korvaus maksettava, jos lajikkeen viljelyala on suurempi kuin 2 hehtaaria tai varhaisperunan katteenalaisessa viljelyssä suurempi kuin 1 hehtaari.

6 d §

Velvollisuus antaa lajikkeen viljelytietoja

Maanviljelijä ja lisäysaineiston kunnostaja ovat velvollisia antamaan pyydettyä viranomaiselle ja lajikkeen omistajalle maksuvelvollisuuden toteutukseksi tarvittavan tiedon.

6 e §

Kasvinjalostajanoikeuden sammuminen

Kasvinjalostajanoikeus ei koske toimia, jotka liittyvät suojatun lajikkeen tai 6 a §:ssä tarkoitettujen kasvien aineistoon, jota omistajan toimesta tai tämän suostumuksella on myyty tai muutoin markkinoitu missä tahansa Euroopan vapaakauppa-alueeseen kuuluvassa valtiossa, ellei näitä toimia tehdä:

- 1) lajikkeen lisäämisen tarkoituksessa; tai
- 2) tarkoituksessa viedä lajike sellaiseen kolmanteen maahan, joka ei suojaa sen kasvisuvun tai -lajin lajikkeita, johon lajike kuuluu, paitsi jos viety aineisto on tarkoitettu kulutukseen.

Lajikkeen aineistolla tarkoitetaan 1 momentissa:

- 1) kaikenlaista lajikkeen lisäysaineistoa;
- 2) lajikkeen viljelykseltä korjattua satoa, kokonaisa kasveja ja kasvinosia; ja
- 3) kaikkea korjatusta sadosta välittömästi valmistettua tuotetta.

12 §

Etuoikeusaika

Jos lajikkeen omistaja on hakenut aikaisemmin kasvinjalostajanoikeutta liiton jonkin jäsenen toimivaltaan kuuluvalla alueella, on rekisteröintihakemus, jos se tehdään 12

kuukauden kuluessa siitä, kun aikaisempi hakemus jätettiin (*etuoikeusaika*), katsottava vaadittaessa täällä tehdyksi samanaikaisesti.

18 §

Lajikkeen tutkiminen

Rekisteriviranomaisen on huolehdittava siitä, että lajike tutkitaan, jollei sitä ole pidettävä erityisistä syistä tarpeettomana.

5 luku

Kasvinjalostajanoikeuden voimassaolo sekä lajikenimen käyttäminen ja muuttaminen

21 §

Voimassaoloaika

Kasvinjalostajanoikeus on voimassa siitä päivästä, jona rekisteriviranomainen on tehnyt päätöksen lajikkeen hyväksymisestä rekisteriin. Oikeus voidaan maksamalla vuosittain vuosimaksu pitää voimassa 25 vuotta, perunan, puiden ja viiniköynnösten osalta kuitenkin 30 vuotta, päätöksentekoa seuraavan vuoden alusta.

22 a §

Lajikenimen kumoaminen ja muuttaminen

Rekisteriviranomaisen on kumottava rekisteröity lajikkeen nimi:

- 1) jos lajikenimi on rekisteröity tämän lain säännösten vastaisesti ja este rekisteröinnille on edelleen olemassa;

- 2) jos omistaja niin vaatii ja osoittaa siihen laillisen syyn; tai

- 3) jos omistaja tai kuka muu tahansa esittää oikeuden päätöksen, joka kieltää nimen käyttämisen lajikkeesta.

Rekisteriviranomaisen on ilmoitettava omistajalle nimityksen kumoamisvaatimuksesta ja kehoitettava tätä esittämään uusi nimehdotus 30 päivän kuluessa siitä, kun tämä on saanut tiedon vaatimuksesta. Jos lajike ei enää ole suojattu, rekisteriviranomai-

nen voi itse tehdä ehdotuksen uudeksi nimeksi.

Uutta nimeä koskeva ehdotus on tutkittava ja julkaistava niin kuin kasvinjalostajanoikeutta koskevassa asetuksessa (907/1992) säädetään. Uusi nimi on rekisteröitävä ja julkaistava sen jälkeen kun se on hyväksytty. Aikaisempi nimi on samalla kumottava.

23 §

Käyttölupa

Jos lajikkeen omistaja on antanut toiselle luvan käyttää rekisteröityä lajiketta (*käyttölupa*), saa tämä luovuttaa oikeutensa edelleen ainoastaan, jos niin on sovittu.

27 §

Mitättömäksi julistaminen

Tuomioistuimen tulee julistaa kasvinjalostajanoikeus mitättömäksi, jos hakemuspäivänä tai, jos lajikkeen omistajalle on myönnetty 12 §:ssä tarkoitettu etuoikeus, etuoikeuspäivänä:

1) lajikkeen erotettavuutta tai uutuutta koskevia edellytyksiä ei ole ollut olemassa;

2) ei ole ollut olemassa yhtenäisyyttä tai pysyvyyttä koskevia edellytyksiä edellyttäen, että lajikkeen rekisteröinti on oleellisilta osin perustunut hakijan toimittamiin tietoihin;

3) kasvilajikkeeseen on myönnetty Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeus; tai

4) kasvilajikkeen omistajaksi on rekisteröity henkilö, joka ei ole siihen oikeutettu, ja rekisteriviranomaiselle ei ole näytetty, että jollakin muulla kuin hakijalla on parempi oikeus lajikkeeseen.

28 §

Menetetyksi julistaminen

Rekisteriviranomainen julistaa kasvinjalostajanoikeuden menetetyksi, jos:

1) lajikkeen omistaja ei kykene tuottamaan lajikkeen lisäysaineistoa, jonka tuntomerkit vastaavat rekisteröidyn lajikkeen tuntomerkejä;

2) lajikkeen omistaja ei toimita rekisteriviranomaisen kehotuksesta lajikkeen lisäysai-

neistoa, asiakirjoja ja muita tietoja, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, että lajiketta ylläpidetään asianmukaisesti tai lajikkeen omistaja ei salli tarkastaa niitä toimenpiteitä, joita lajikkeen ylläpitämiseksi on suoritettu; tai

3) lajikkeen nimi oikeuden myöntämisen jälkeen on kumottu ja lajikkeen omistaja ei ehdota uutta hyväksyttävää lajikenimeä.

31 a §

Maanviljelijän korvausvelvollisuus eräissä tapauksissa

Maanviljelijä, joka laiminlyö 6 c §:ssä säädetyn velvoitteen, on velvollinen suorittamaan korvausta. Korvauksen suuruus määrätään Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeutta koskevien säännösten mukaan.

34 a §

Lajikkeen viljelytietojen antamisvelvollisuuden noudattamatta jättäminen

Maanviljelijä ja lisäysaineiston kunnostaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 6 d §:ssä säädetyn velvollisuutensa, on tuomittava lajikkeen viljelytietojen antamisvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tätä lakia sovelletaan myös lajikkeisiin, jotka ovat rekisteröity tämän lain voimaan tullessa tai jotka rekisteröidään hakemusten perusteella, jotka on tehty ennen lain voimaantuloa, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Rekisteröintihakemus, joka on kuulutettu ennen tämän lain voimaantuloa, on käsiteltävä ja ratkaistava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Tätä lakia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa suoritettuihin toimenpiteisiin tai tehtyihin sopimuksiin.

Lain 6 e §:n 1 momentin 2 kohdan säännös ei koske kasvimateriaalia, joka on laskettu liikkeeseen ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen lain voimaantuloa rekisteröidyn lajikkeen kumoamista koskeva kysymys on ratkaistava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Joka ennen lain voimaantuloa on ryhtynyt käyttämään kasvimateriaalia tavalla, mikä aikaisemman lain mukaan ei vaatinut oikeudenhaltijan suostumusta, saa jatkaa suunniteltua toimintaansa välttämättömässä ja tavanomaisessa laajuudessa, kuitenkin enintään viiden vuoden ajan lain voimaantulosta. Sama oikeus on sillä, joka on tehnyt oleellisia valmisteluja lajikkeen hyväksi käyttämiseksi.

Maanviljelijä, joka tämän lain voimaan

tullessa on 6 c §:ssä tarkoitettulla tavalla käyttänyt suojatun lajikkeen kylvösiementä, saa jatkaa lajikkeen hyväksikäyttämistä maksamatta sanotussa lainkohdassa tarkoitettua korvausta kuitenkin enintään lain voimaantuloa seuraavan kahden kasvukauden ajan.

Jos hakemus koskee lajiketta, joka kuuluu lajiin, johon aikaisemmin ei voinut oikeutta myöntää, ja jos hakemus tehdään vuoden kuluessa lain voimaantulosta, on 5 §:ssä säädetty aika neljä vuotta yhden vuoden sijasta.

Laki

Euroopan yhteisön myöntämän kasvinjalostajanoikeuden yksityisoikeudellisesta ja julkisoikeudellisesta suojasta Suomessa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeudella on kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa (789/1992) säädetty yksityisoikeudellinen ja julkisoikeudellinen lajikkeen omistajan suoja.

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 .

Laki

kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kasvinjalostustoiminnan edistämisestä 8 päivänä joulukuuta 1977 annetun lain (896/1977) 7 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1321/1993, seuraavasti:

7 §

Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua määrärahaa suoritetaan muille kasvinjalostajille kuin Kasvinjalostuslaitokselle kasvinjalostustukea määrä, joka vastaa jalostajan kehittämien lajikkeiden osalta kannettujen maksujen määrää. Kasvinjalostustukea suoritetaan myös ulkomaiselle kasvinjalostajalle.

Se osa määrärahasta, jota ei käytetä 1 momentin mukaisesti, käytetään kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen ja siihen liittyvään tutkimukseen. Asianomainen ministeriö voi päättää, että kotimaisesta lajikkeesta perittyä kasvinjalostusmaksua, jota ei tulouteta lajikkeen jalostajalle, saadaan käyttää lajikkeen markkinointia tukeviin järjestelyihin, jos sitä on pidettävä

yleisen edun mukaisena.

Tämä laki tulee voimaan
kuuta 199 .

päivänä

Helsingissä 3 päivänä helmikuuta 1999